

VIII. ISTORIE

RELAȚII CEHO-ROMÂNE ÎN CURSUL PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL¹

Jan Urban Jarník, Josef Špachta, abatele Metodiu Zavoral și soldații răniți, români de origine, aflați în lazaretele din Praga.

TR. IONESCU-NIȘCOV

Introducere. Începînd din a doua jumătate a sec. al XIX-lea, relațiile româno-cehe și ceho-române, — mă refer îndeosebi la legăturile culturale care, în trecut, au avut un caracter cu totul sporadic — intră acum într-o fază de permanentă cristalizare. Ceea ce caracterizează însă natura relațiilor din epoca modernă sînt trăinicia și continuitatea. Ele izvorăsc pe neașteptate, în contextul unor împrejurări lipsite uneori de orice importanță. De obicei, nu împrejurările hotărăsc în această privință, ele numai facilitează nașterea raporturilor sociale. Dincolo de ele se află însă omul cu bogăția sentimentelor lui, cu setea de cunoaștere, cu universul lui sufletesc, capabil sau nu să recepteze valori și idei din sfera curentelor de circulație continentală. O vibrantă afecțiune pentru limba și firea altui popor își are mai degrabă sursa în resorturile profunde ale sufletului omenesc, decît în cunoștințele efemere și întîmplătoare dintre oameni. De aceea, nu cred că simpla întîlnire a lui *Jan Urban Jarník* cu Const. Georgian, la cursul de limbă sanscrită al lui Abel Bergaine de la Paris, în semestrul de iarnă al anului 1874—1875, a fost hotărîtoare pentru elanul cu care Jarník a studiat graiul poporului nostru, ci, foarte probabil, altceva mult mai adînc. Mult mai tîrziu, prin 1915, Jarník a căutat să arate într-un articol, printre altele, și împrejurările care i-au stîrnit interesul pentru limba română. Ne-am fi așteptat ca motive de ordin științific — el fiind romanist — să-l fi îndemnat să-și completeze specializarea cu încă o limbă romanică. Tocmai că nu! Căutînd să răspundă deci la întrebarea, cum de se apucă uneori oamenii să învețe limbi străine, Jarník mărturisește că acolo, în capitala Franței, în urma întîlnirii cu Georgian, i-a „venit chiar din senin gîndul să se apuce de studiul limbii urmașilor lui Traian“². Această explicație ermetică, care nu îngăduie nici un fel de comentariu, indică natura spontană și explozivă a acestei hotărîri. În corespondența sa cu românii, Jarník revine

¹ Textul de față a format obiectul unei comunicări, ținută în cadrul simpozionului cehoslovaco-român, care a avut loc la Praga în primele zile ale lunii mai, 1969. După cum se poate vedea, expunerea formează un capitol dintr-o lucrare mai mare.

² Cf. *Cum de învățăm cîteodată limbi străine* în „Românul“, Arad, V, Nr. 145 din 5/18 iulie 1915.